

Dr. sc. fra Iko Skoko, mr. sc. Davorka Topić Stipičić, Marijan Primorac

OVISNOST O KLAĐENJU U SPORTSKIM KLAĐIONICAMA U MOSTARU

Uvod

Ako netko kaže: MKB-10 F 63.0 većini osoba ovo vjerojatno neće biti znano. No, ako netko kaže patološko kockanje (kladjenje) sigurno će imati što na to dodati. Prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti (MKB-10) problem ovisnosti o kladjenju, kockanju i općenito igrama na sreću prepoznat je kao poremećaj navika i impulsa (F 63.0), baš kao i piromanija, kleptomanija, itd. Bosna i Hercegovina je, naftalost, prvak Europe samo u jednom športu, i to broju kladionica. Procjenjuje se da u BiH ima oko 500.000 ljudi koji redovno igraju igre na sreću i posjećuju kladionice, a broj registriranih kladionica u FBiH je 14. Svaka od njih u prosjeku ima od 100 do 300 uplatnih mjesta. Računica je jednostavna. Broj registriranih kladionica u RS je 12, iako je tamo specifičnost da jedna tvrtka ima više registriranih denominacija sportskih kladionica.¹ Nije nebitan podatak ni da su zaključno s 30. lipnjem 2012. godine kladionice u FBiH dugovale 57 milijuna maraka poreza Poreznoj upravi.

Kladionice i klubovi s aparatima otvaraju se i u blizini kola. Iako prema Zakonu o igrama na sreću u FBiH nije dopušten ulazak u kladionice maloljetnim osobama i takav se kažnjava od 3.000,00 do 5.000,00 KM, evidentno je da se tog dijela zakona i ne pridržavaju. Ipak, istraganja su pokazala da je fenomen kladjenja prisutan u svim generacijama. Istraganje koje je GfK BiH provela u ožujku 2007. pokazalo je da barem polovina građana BiH nekad igra igre na sreću i lota prije svega, a odmah iza dolaze sportske kladionice. Istraganje je pokazalo da najveći postotak onih koji okupavaju sreću u listi ima jesu osobe između 45 i 54 godine, 59% njih. Međutim, zabrinjavaju i je podatak da je svaka treća osoba u dobi između 15 i 25 godina redoviti gost sportskih kladionica. Slično potvrđuje i istraganje UNICEF-a i UNDP-a u BiH provedeno u prosincu 2011. i siječnju 2012. godine, koje posebno naglašava ovaj problem kod ranjivih grupa.

Cilj je rada istražiti profil osoba koje koriste usluge sportskih kladionica u gradu Mostaru: njihova dob, spol, bračno stanje, stupanj obrazovanosti i zaposlenost. Zajedno s ovim ide i profil uposlenih, gotovo uvijek uposlenica i njihov status.

¹ <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mf/OM/RU/RUIS/Documents/priredivaci/Kladionice.pdf> (10.10.2012.)

Tako er, istrafit emo ima li i koliki je utjecaj ovisnosti o kla enju u traflenju psihosocijalne pomo i u specijaliziranim institucijama (centri za socijalni rad, savjetovali-ta, itd) i utjecaj na obitelj ili to jo–uvijek nije prepoznato kao bolest koju treba lije iti.

Hipoteza: U Mostaru preko 50% mladih (mu–karaca) u razdoblju od 15 do 40 godina redovito igra sportsku kladionicu.

Metode

U radu koristili smo se metodom analize i nepotpune indukcije. Podatke smo skupljali anketom, razgovorima i opaflanjem.

1. Što su rekli o kocki?

1. 1. ¹Što kaflu Biblija i Kuran o igrama na sre u?

U Mostaru se ve ina gra ana izja–njava, barem deklarativno, vjericima i pripadnicima neke vjerske skupine: katoli ke, flidovske, islamske ili pravoslavne. Zato emo poku–ati vidjeti –to kaflu svete knjige, Biblija i Kuran, o igrama na sre u ili kockanju.

U Svetom se pismu ne spominje kockanje u smislu igara na sre u. U Djelima apostolskim spominje se kocka. Novog apostola, umjesto Jude, izabrali su bacanjem kocke. ó kocka je odlu ila da novi apostol bude Matija, a ne Josip Just zvani Barsaba.²

Me utim, u Bibliji se spominje strast. Sirah opominje: šStrast opakog ne mo fle opravdati, jer mu teret strasti donosi pad.ō (Sir 1,22) i šNe idi za svojim strastima, kroti svoje poflude.ō (Sir 18,30). Zatim kad se govori o novcu i bogatstvu kafe: šRadi probitka mnogi grije–e, i tko traffi bogatstvo biva nemilosrdan.ō (Sir 27,1) i šTo za novcem tr i, zbog njega e zalutatiō (Sir 31,5). U Izrekam se kafe: šPohlepnik hrli za bogatstvom, a ne zna da e ga sti i oskudicaō (Izr 28,22). Sveti Pavao u Prvoj Timoteju pi–e: »Jer je pohlepa za novcem izvor svih zala. Budu i da su joj se neki predali, zalutali su od vjere i proboli sami sebe mnogim te–kim mukama.« (1 Tim 6,10) Pisac Poslanice Hebrejima napisa: »Neka va–e vladanje bude bez pohlepe za novcem! Budite zadovoljni onim –to imate, jer je on sam rekao: 'Sigurno te ne i ostaviti; nipo–to te ne u zapustiti!« (Heb 13,5) Evan elist Matej navodi Isusove rije i: »Nitko ne mo fle sluffiti dvojici gospodara, jer ili e jednoga mrziti, a drugoga ljubiti, ili e uz jednoga pristajati, a drugoga prezirati. Ne mo fete sluffiti Bogu i bogatstvu.« (Mt 6,24)

² Usp. Dj 1, 15-26

Katekizam Katoli ke Crkve u broju 2413: *šIgre na sreću* (kartanje, itd.) i *oklade* nisu same po sebi protivne pravdi. One postaju moralno neprihvatljivima kad li-avaju osobu onoga sto joj je nužno za namirenje vlastitih i tu ih potreba. Igra ka strast mođe postati te-kim robovanjem. Nepravedno se kladiti ili varati na kartama teflak je grijeh, osim ako je nanesena -teta tako laka da je onaj kome je u injena ne mođe razumno smatrati vafnom.õ³

U islamu je izri ito zabranjeno kockanje. U Kuranu u petoj suri El-Maida, a ajetu 90 pi-e: "O vjernici, vino i kocka i kumiri i strelice za gatanje su ogavne stvari, -ejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste spa-eni bili!" (El-Maida, 90)⁴

1.2. Narodne izreke o kockanju

O kocki ima veliki broj narodnih izreka. Armenci kaflu: *šAko si polovicu izgubio i onda prestao igrati, ve si dosta dobioõ*, a Rusi: *šTko igra mođe dobit, tko ne igra, ne e izgubiti.õ* Francuzi bi rekli: *šKocka i kra a dva su zla zanata, jer prvi uni-tava svoga gospodara, a drugi od svog zanata umireõ*. Talijani upozoravaju: *š uvaj se kockara i sva e sa svojim pretpostavljenimõ i šNije izgubio onaj koji je izgubio, ve onaj koji ho e izgubljeno vratitiõ*. Englezi koji vole trke konja kaflu: *šKockari i trka i konji ne traju dugoõ*. Portugalci isti u: *šTko se kockao, prosio je i krao, tko se kocka, prosit e i krastiõ i šVi-e otkrije jedan sat kockanja, nego godina dana razgovoraõ*.⁵

Na- nobelovac Ivo Andri u noveli *Proba kafe*: *šKockarska sre a igra se s ovjekom, dok ovjek misli da se igra s njomõ*.⁶

2. Igre na sreću u Mostaru

2.1. Tko dopu-ta legalno otvaranje kladionica?

U BiH prve su se kladionice po ele otvarati 1999. Entitetska ministarstva financija izdaju dru-tvima dopu-tenja za igre na sre u. Ministarstvo financija RS izdalo je dopu-tenje za djelovanje 381 kladionici, a Federalno ministarstvo financija F BiH izdalo je dopu-tenja za otvaranje 1140 kladionica.⁷ Bilo je na svaki 2500 stanovnika F BiH jedna kladionica. Nemamo podatke, ali mislimo da je sada na svakih 1500 stanovnika.⁸ Me u najpoznatije kladionice u F BiH spadaju: Lutrija BiH, Derby Bet Shop iz Mostara, Premier World Sport iz

³ Katekizam Katoli ke Crkve, HBK, Glas koncila, Zagreb 1994., str. 590.

⁴ Ku'ran, izdanje www.rijaset.ba (1. 10. 2012.)

⁵ Vox populi, Naklada zavod Globus, Zagreb, 1995., str. 106. I 107.

⁶ Ivo Andri ; fie ó sabrana djela, Sarajevo, 1986., str. 83.

⁷ www.poslovni.hr/after5/u-bih-registrirana-cak-1521-kladionica-39860 (25. 9. 2012.)

⁸ U Velikoj Britaniji na svaki 7000 stanovnika do e jedan kladionica v. www.poslovni.hr/after5/u-bih-registrirana-cak-1521-kladionica-39860. (25. 9. 2012.)

itluka, Williams kladionica iz Tvrkog Brijega, Sportska kladionica Millenium iz Mostara, SportPlus, Bet Live, 5 plus...

Zakon o igrama na sre u FBiH objavljen je u Službenim novinama br. 1/02.⁹ U tom Zakonu, u članku 2., za igre na sreću se kaže: Štogrom na sreću, u smislu ovog zakona, smatra se igra u kojoj se sudionicima pruža mogućnost stjecanja dobitka u novcu, stvarima ili pravima pri čemu krajnji rezultat igre ne ovisi o znanju ili umjetnosti sudionika igre, već od slučaja ili nekog neizvjesnog događaja.^{10 11} U članku tri govori se o dvije vrste igara na sreću: klasične i posebne. Klasične igre na sreću su igre u kojima se unaprijed utvrđuje visina fonda dobitaka i to:

1. lutrija: robna, novčana, robno-novčana, ekspres lutrija, instant lutrija,
2. loto, keno i druge varijante ove igre,
3. sportska prognoza - toto,
4. igre na sistemu automata,
5. tv tombola - Bingo,
6. tombola - Bingo u zatvorenom prostoru.

Posebne igre na sreću su igre u kojima se unaprijed ne utvrđuje fond dobitka i to:

1. igre u kasinu,
2. igre na automatima u posebnim klubovima i drugim napravama s višestrukim ulogom i dobitkom (multiplayer),
3. klađenje na razne rezultate i događaje i sl.

2.2. Dugovanja sportskih kladionica

Među najvećim poreznim dužnicima Poreznoj upravi Federacije BiH 30. lipnja 2012. su sportske kladionice Derby Bet Shop iz Mostara 17.931.003 KM i Premier World Sport iz itluka 15.934.076 KM, Williams kladionica iz Tvrkog Brijega 4675.410 KM i Sportska kladionica Millenium iz Mostara 2.140.000 KM.¹² Prema podacima Odjela za prinudnu naplatu Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine, ukupna dugovanja svih gospodarskih

⁹ http://www.pufbih.ba/images/stories/sreca_docs/ZAKON_O_IGRAMA_NA_SRECU__HR.pdf (1. 10. 2012.)

¹⁰ Isto.

¹¹ Zakon o igrama na sreću Republike Hrvatske u članku 2. definira: Štogrom na sreću smatra se igra u kojoj se za uplatu određenog iznosa sudionicima pruža mogućnost stjecanja dobitka u novcu, stvarima, uslugama ili pravima, pri čemu dobitak ili gubitak ovisi pretežno o slučaju ili nekom drugom neizvjesnom događaju. www.zakon.hr (1.9.2012.)

¹² <http://www.scribd.com/doc/106352108/Lista-Duznika-20120630> (15. 9. 2012.)

društava koja obavljaju djelatnosti priređivanja igara na sreću u Federaciji BiH, zaključno s 29. veljačom 2012. godine, iznose ukupno 56,993.247 maraka.

2.3. Igre na sreću u Mostaru

U Mostaru najpoznatije sportske kladionice su: Derby Bet Shop iz Mostara, Premier¹³ World Sport iz Titovog Brijega, Williams kladionica iz Titovog Brijega, Sportska kladionica Millennium iz Mostara, SportPlus¹⁴, Bet Live, 5 plus, Premium, Lutrija BiH

Sportska kladionica Bet Live jedina ima naveden broj poslovnica, uplatnih mjesta, u Mostaru i to 35.¹⁵

3. Raspoređenost sportskih i drugih kladionica u Mostaru

3.1. Sportske kladionice u blizini srednjih škola u Mostaru

U Mostaru ima 19 srednjih škola u kojima je 6.638¹⁶ učenika. Postoje dvije srednje medicinske škole, Srednja Medicinska škola Sestara milosrdnica (ima 642¹⁷ učenika) je u zapadnom dijelu grada, u ulici Franjevačkoj 18, a Srednja medicinska škola (441¹⁸ učenika) je u istočnom dijelu grada u Sjevernom logoru. U blizini tih škola nema kladionica.

Srednja tekstilna i poljoprivredna škola (138¹⁹ učenika) i J. U. Druga gimnazija Mostar (446²⁰ učenika) nalaze se također u Sjevernom logoru i u njihovoj blizini nema kladionice.

Srednja elektrotehnička škola (376²¹ učenika) nalazi se u ulici Alekse Antića. U njezinoj blizini, samo 10 m udaljenosti, nalaze se dvije sportske kladionice: Pet plus i Premier.

¹³ Sportska kladionica Premier ima 307 poslovnica. (5. 9. 2012.)

¹⁴ Sportska kladionica SportPlus na svojoj www stranici donosi šaljivu priču kako je, zapravo, kladionice oduvijek postojale u velikim društvima, te da je imalo važno udio u povijesti, kako za bogate, tako i siromašne. Tragovi kladionice pronađeni su i u Keopsovoj piramidi, a kažu kako je Marco Polo volio igrati najstariju igru na sreću - bacanje kockica, u to vrijeme izrađivanih od kamena, drveta ili pak kostiju flivotinja.

¹⁵ <http://www.bet-live.ba/poslovnice#M>

¹⁶ Usp. Arhiv Franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla, br. 107/2012. od 10. 10. 2012.

¹⁷ Isto.

¹⁸ Isto.

¹⁹ Isto.

²⁰ Isto.

²¹ Isto.

Srednja mašinsko-saobraćajna kola (486²² u enika) i Srednja prometna nalaze (441²³ u enika) se u Ulici Mile Budaka, a sto metara od njih nalazi se kladionica Bet live.

Gimnazija fra Grge Martića (603²⁴ u enika), u ulici Kralja Tomislava 9a, u glavnoj ulici u zapadnom dijelu grada, okružena je sportskim kladionicama: Pet plus i Sport plus (20 m udaljene), a samo 10 metara Millennium i druga poslovnica 5 plus.

Srednja kola likovnih umjetnosti Gabrijela Jurkića (48²⁵ u enika) smještena je u ulica Bleiburških firtava 19, u zapadnom dijelu grada u okruženju dvije kladionice: Sport plus i Premier (100 m).

Srednja strojarska kola Fausta Vrančića (279²⁶ u enika) i Srednja građevinska Juraja Dalmatinca (289²⁷ u enika) su u središtu zapadnog dijela grada, u Ulica Kralja Zvonimira, a okružene su sa sedam sportskih kladionica: Sport plus, Millennium i Bet Live (su udaljene 50 m), a Lutrija BiH, Premier, Sport plus i Derby (udaljene samo 10 m).

Također Srednja elektrotehnička kola Ružera Boškovića (411 u enika) i Srednja ekonomska Jozе Martinovića (463²⁸ u enika) okružene su sa sedam kladionica: 5 plus, Millennium (20 m), te Derby, BetLive, Williams, 5 plus i Premier (10 m). U blizini te četiri srednje kole nalazi se 14 kladionica.

I Srednja turističko-ugostiteljska kola (314²⁹ u enika) u zapadnom dijelu grada u Ulici Stjepana Radića 3 okružena je kladionicama: Millennium, Derby, Premier i Bet Live.

U istom dijelu grada u Konak bb su J.U. Srednja građevinska kola (217³⁰ u enika) i J.U. Srednja ekonomska i ugostiteljsko-turistička kola (245³¹ u enika). U njihovoj blizini nema ni jedna kladionica. Također, J.U. Druga gimnazija Mostar (446³² u enika) koja je u Sjevernom logoru nema kladionice u svojoj blizini.

U enici Gimnazije Mostar (670³³ u enika), koja se nalazi na Trgovačkom trgu, imaju mogućnost igrati igre na sreću u sportskoj kladionici Derby koja je udaljena samo 50 m.

²² Isto.

²³ Isto.

²⁴ Isto.

²⁵ Isto.

²⁶ Isto.

²⁷ Isto.

²⁸ Isto.

²⁹ Isto.

³⁰ Isto.

³¹ Isto.

³² Isto.

³³ Isto.

Glazbena –kola Ivana pl. Zajca (67³⁴ u enika) koja je u ulica Kralja Tomislava 23 ima u svojoj blizini, samo 20 m od nje, kladionicu Derby.

Muzi ka –kola I. i II. stupnja (62³⁵ u enika) smje–tena je u ulica Mar–ala Tita 179, i okružena je s kladionicama: Williams 100 m, te Mmilenium i Bet Live 20 m.

Mofe se zaklju it sve srednje –kole, osim Srednje medicinske –kole Sestara milosrdnica, koje su u zapadnom dijelu grada okružene su sportskim kladionicama, dok su skoro sve one –kole koje su isto nom dijelu grada za–ti ene od sportskih kladionica.

3.2. Sportske kladionice u blizini osnovnih –kola u Mostaru

Grad Mostar sa svojim prigradskim naseljima ima 24 osnovne –kole s 8.978³⁶ u enika. Dvije –kole su za djecu s posebnim potrebama: Osnovna –kola za djecu s posebnim potrebama (66³⁷ u enika) i J.U. Centar za djecu sa posebnim potrebama šLOS ROSALESõ (66 u enika).

U blizini Osnovne –kola Antuna Brana Tymi a (576³⁸ u enika) u ulici Kraljice Katarine 38, u zapadnom dijelu grada, otvorene su tri sportske kladionice. Sportska kladionica Millenium udaljena je od –kole 100 m, Bet Live 20 m, a Derby Bet Shop samo 5 m. U 8a razredu su 24 u enika, 13 u enika i 11 u enica. etiri u enika ide u kladionicu svaki dan, osam u enika dva puta tjedno, samo jedan u enik, koji je odli an, nije nikada bio u kladionici.

Od Osnove –kole Petra Bakule (682³⁹ u enika) smje–tene u Ulici kralja Tomislava 9, zapadni dio grada, samo su deset metara udaljene dvije kladionice: Sportska kladionica Millenium i Premier World Sport.

U Ulica dr. Ante Star evi a bb u Centru II. je Osnovna –kola Ilije Jakovljevi a (530⁴⁰ u enika), zapadni dio grada, (Mostarci je zovu šJapanskaõ). U njezinoj blizini su tri sportske kladionice: Premijer udaljena 100 m, Derby 50 m i Bet Live 150

U blizini J.U. Osnovne –kole šMustafa Ejubovi - Tjeh Jujoõ (744⁴¹ u enika) u ulici XX. br. 44. Tjehovnia i J.U. IV. osnovne –kole (571⁴² u enik), koja je smje–ten u isto nom

³⁴ Isto.

³⁵ Isto.

³⁶ Usp. Arhiv Franjeva kog samostana sv. Petra i Pavla, br. 108/2012., od 10. 10. 2012.

³⁷ Isto.

³⁸ Isto.

³⁹ Isto.

⁴⁰ Isto.

⁴¹ Isto.

⁴² Isto.

dijelu grada, u ulici Slake TMesti a 35 nema kladionica. Dok kod J.U. VI. osnovne škole (275⁴³ u enika) postoje tri kladionica: Derby 50 m, a Premier i 5 plus samo su udaljene 10 m.

U blizini J.U. Centar za djecu sa posebnim potrebama ŠKOLA ROSALES, koja je u Jufnom logoru bb postoji sportska kladionica Millenium, udaljena 50 m.

3.3. Kladionice u glavnim ulicama

Među glavne i poznatije mostarske ulice spadaju: Ulica kralja Tomislava (u zapadnom dijelu grada), a Ulica braće Fejića i Ulica Adema Bućina (u istočnom dijelu grada).

U Ulici kralja Tomislav, koja je duga 1.400 metara, smješteno je 14 podružnica sportskih kladionica, dvije poslovnice Lutrije BiH i Casino. To znači na svaka 82 metra dužina je postoji kladionica. U toj ulici nekada se nalazila knjižnica Matice hrvatske, koja nije mogla poslovati pa je u tom prostoru bila sportska kladionica, a danas je kineska trgovina.

Ulica Adema Bućina, u kojoj je smještena Gradska uprava Mostara ima 6 sportskih kladionica na 300 m: Derby, Premier, dvije poslovnice 5 plus, Lutrija BiH i Millenium. Znači na svakih 50 metara jedna kladionica.

U Ulici braće Fejića, u kojoj je pješačka zona, na 500 metara otvoreno je šest sportskih kladionica: Premium, Derby, Bet Live, Lutrija BiH, Premijer, 5 plus.

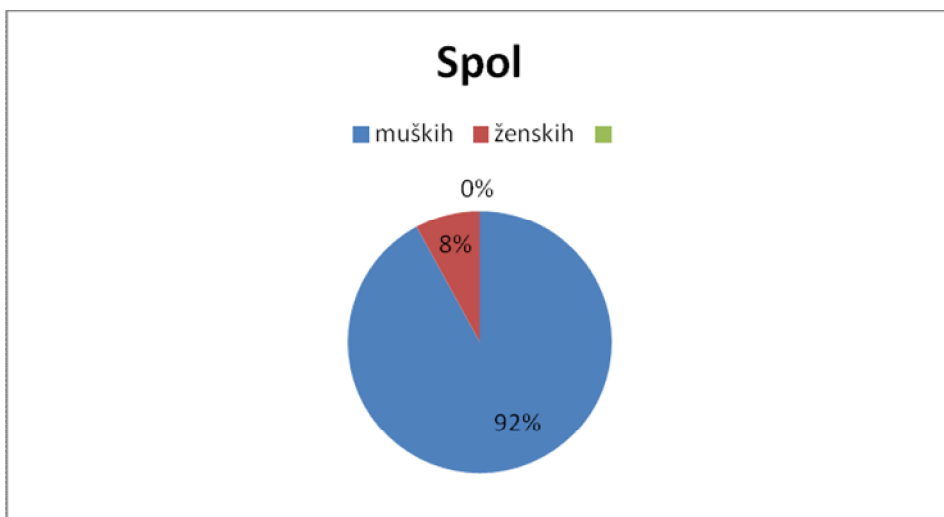
4. Anketa među građanima

Anketirano je 150 osoba, a koristili smo metodu slučajnog uzorka. Anketirani su prolaznici u blizini sportskih kladionica 8. i 9. listopada 2012. od 13 do 16 sati. Postavljeno je osam pitanja: prva tri se odnose na spol, dob i strukturnu spremu.

4.1. Spol

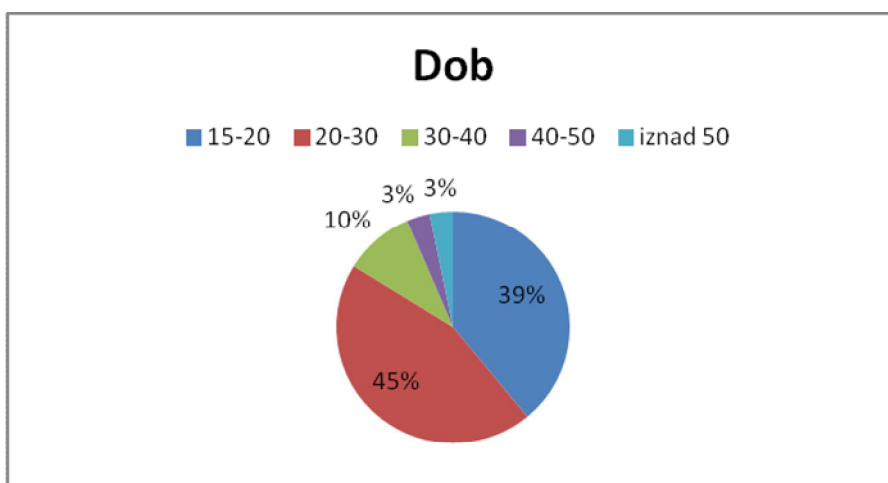
Od 150 anketiranih bilo je 12 ženskih osoba (8%) i 138 muškaraca (92%). I ovim podatkom potvrđujemo da je sportsko kladionice dominatno muška djelatnost.

⁴³ Isto.



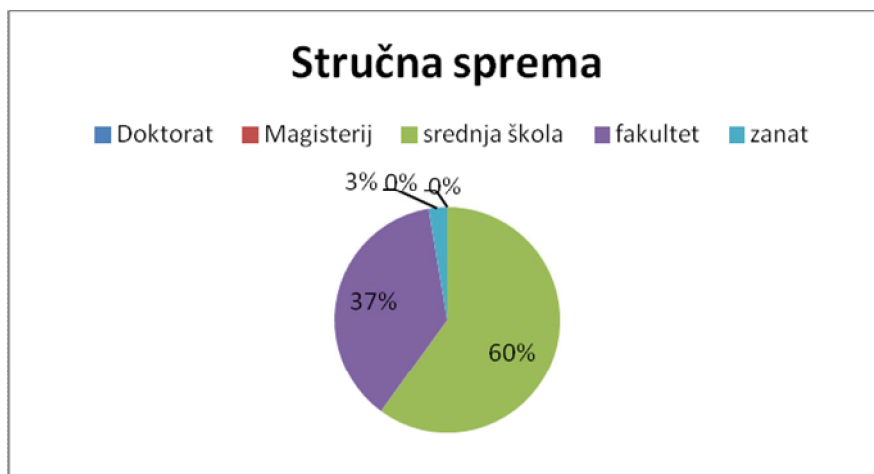
4.2. Dob

Nisu anketirana djeca ispod 15 godina. Anketom je obuhvaćeno: između u 15 i 20 godina ukupno 60 osoba (39%), između u 20 i 30 godina 69 osoba (45%), petnaest ih je bilo između u 30 i 40 (10%), te trojica između u 40 i 50 godina (3%) i trojica iznad 50 godina (3%).



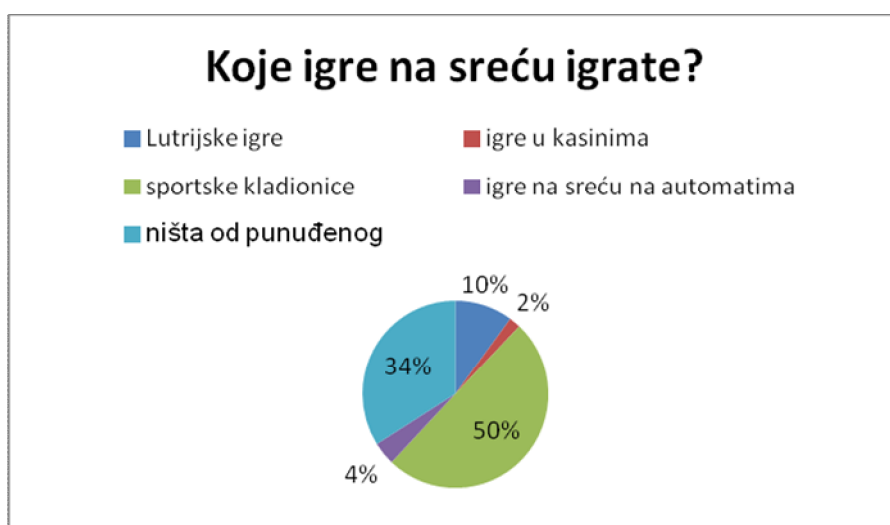
4.3. Stručna sprema anketiranih

Niti jedna osoba od 150 anketiranih nije u stručnoj spremi imala magisterij ili doktorat znanosti. Fakultetskih obrazovanih ili studenata među anketiranim je bilo 57 (37%), srednjoškolskih, starijih od 15 godina, 90 (60%), a sa zanatom tri (3%).



4.4. Koje igre na sre u igrate?

Ispitanicima su se mogli odlučiti za klasifikaciju igara na sre u koju smo preuzeli iz Zakona o igrama na sre u Republike Hrvatske: a. lutrijske igre, b. igre u kasinima, c. igre sportske kladionice, d. igre nasre u automatima i e. ni-ta od ponu enog. Petnaestero ih igra lutriju, troje igre u kasinima, 75 sportsku kladionicu i 51 ne igra ni-ta od ponu enog.



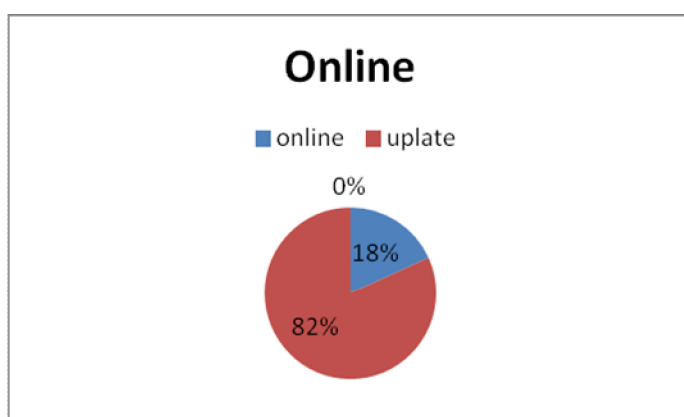
4.5. Koliko puta tjedno ulazite u kladionicu?

Ispitanicima su bila ponu ena etiri odgovora: a. jednom tjedno, b. dva puta tjedno, c. svaki dan i d. ni-ta od toga. Nikada ne ulazi u kladionicu 51 ispitanik, jednom tjedno 42 ispitanika, 36 ispitanika nam je reklo da to inij dva puta tjedno i 21 ispitanik svaki dan.



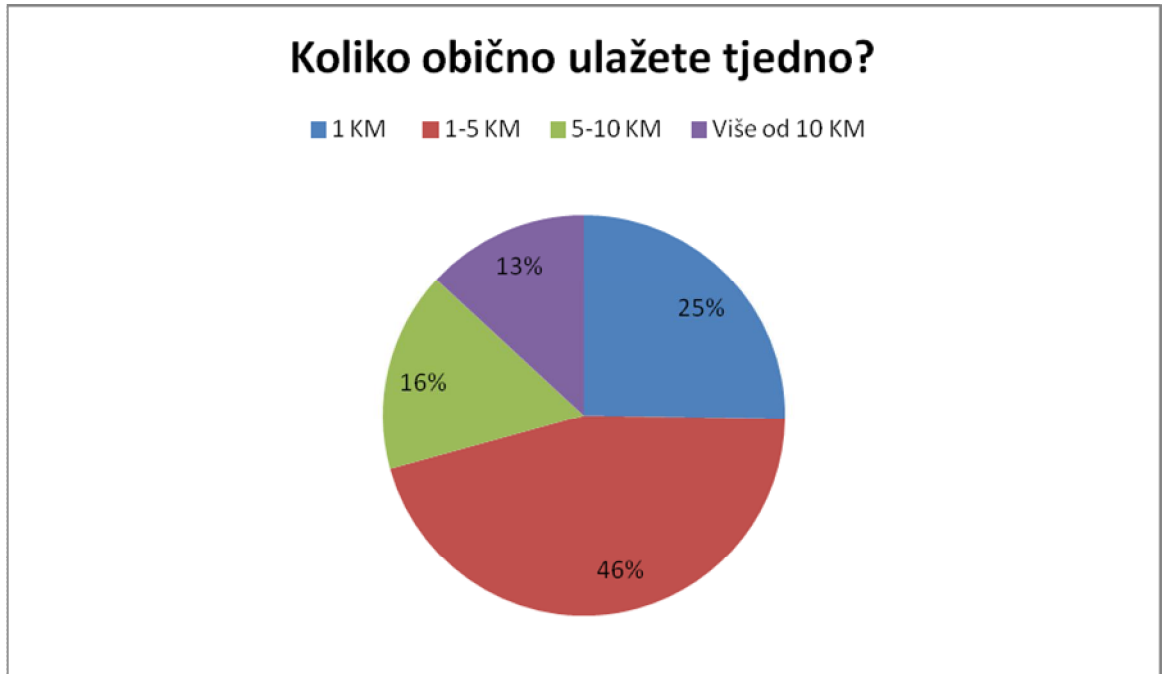
4.6. Kladite li se online?

Igranje i kladjenje online postaje popularnije i zanimljivije svakim danom. Prednost je rjeavanje listi a iz topline ku nog doma. Ili nekog drugog. Ipak, još uvijek prevladavaju dolasci u kladionice. Od onih koji su se izjasnili da igraju igre na sre u samo 18-ih kladi se online, a 81 uplatom u sportskoj kladionici.



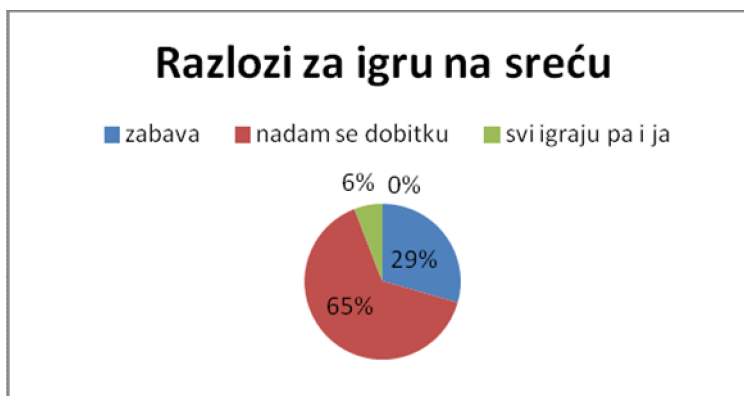
4.7. Koliko obično ulazite tjedno na igre na sre u?

Ponu ene su mogu nosti a. 1 KM, b. od 1 do 5 KM, c. od 5 do 10 KM, d. vi-e od 10 KM i e. ni-ta od ponu enog. Po jednu marku tjedno ulafle 25 ispitanika, od 1 do 5 KM ulafle 45 ispitanika, od 5 do 10 KM 16 ispitanika i vi-e od 10 KM tjedno je reko 13 ispitanika.



4.8. Razlozi igre na sreću

Ponu ene su etiri mogu nosti: a. zabava; b. nadam se dobitku; c. svi igraju pa i ja i d. ni-ta od ponu enog. Najvi-e su se izjasnili da igraju zbog nadanja da e dobiti (65 osoba), zatim jedna tre ina zbog zabave (29 ispitanika) i –est ispitanika zbog toga –to svi igraju. I ovaj nam podatak potvr uje da je procvat sportskih kladionica uzro no-posljedi no povezan s iznimno lo-om i te-kom ekonomskom situacijom u drflavi.

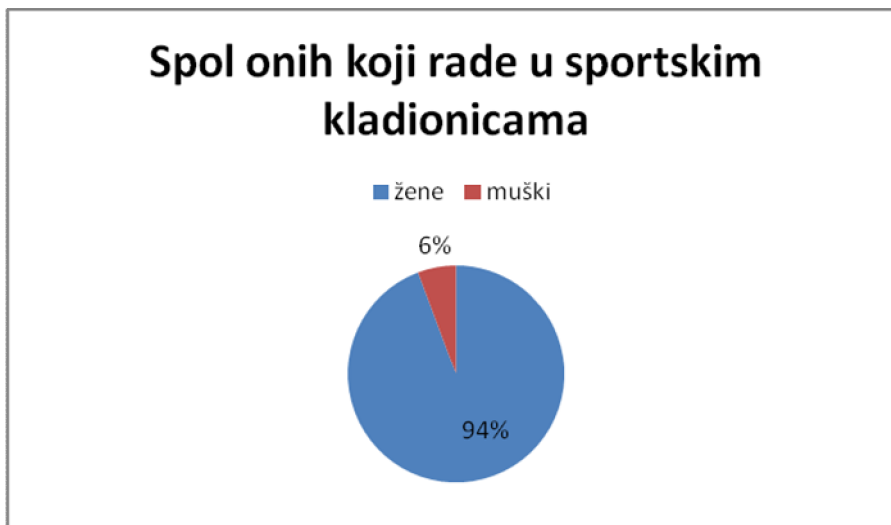


5. Anketiranje djelatnika koji rade u sportskim kladionicama

Anketirano je 50 podružnica sportskih kladionica u Mostaru, 8. i 9. listopada 2012. u razdoblju od 13 do 16 sati. U 15 sportskih kladionica djelatnici nisu htjeli odgovarati. Nisu bili sigurni radi li se o anketi, naime bojali su se da je u pitanju inspekcija. Pristalo ih je 35 odgovoriti na anketni listi koji je imao osam pitanja.

5.1. Tko radi u kladionicama?

Od 35 anketiranih bile su 33 žene, što potvrđuje i našu hipotezu kako su ženske osobe, iako nisu primarni korisnici, one koje uglavnom rade u sportskim kladionicama.

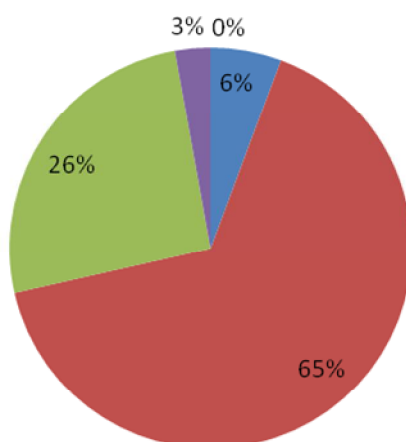


5.2. Dob onih koji rade u sportskim kladionicama

Većina, 23 od 35 anketiranih, koji rade u sportskim kladionicama je između 20 i 30 godina života, dvoje je mlađe od 20 godina, devet ih je između 30 i 40 godina i samo jedno iznad 40 godina.

Dob djelatnika u sportskim kladionicama

■ 15-20 godina ■ 20-30 godina ■ 30-40 godina ■ 40-50 godina ■ iznad 50 godina

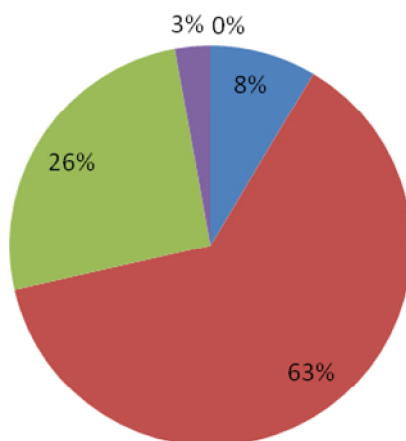


5.3. Stručna sprema onih koji rade u kladionicama

Većina onih koji rade u sportskim kladionicama su završili srednju školu. Od 35 anketiranih: 22 ih je sa srednjom školom, troje ima stručnu trogodišnju školu, devet ih je završilo fakultet ili studira i jedna je magistrirala.

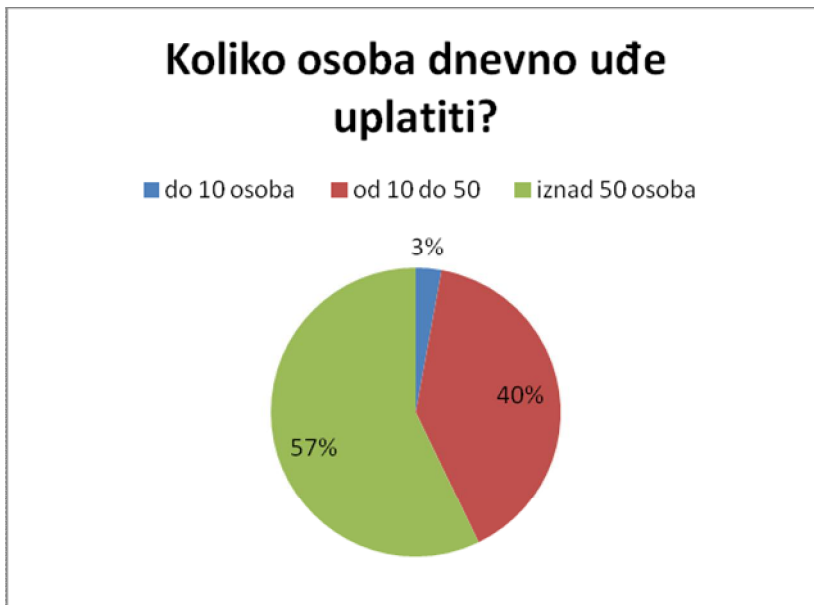
Stručna sprema djelatnika u kladionicama

■ zanat ■ srednja škola ■ fakultet ■ magisterij ■ doktorat



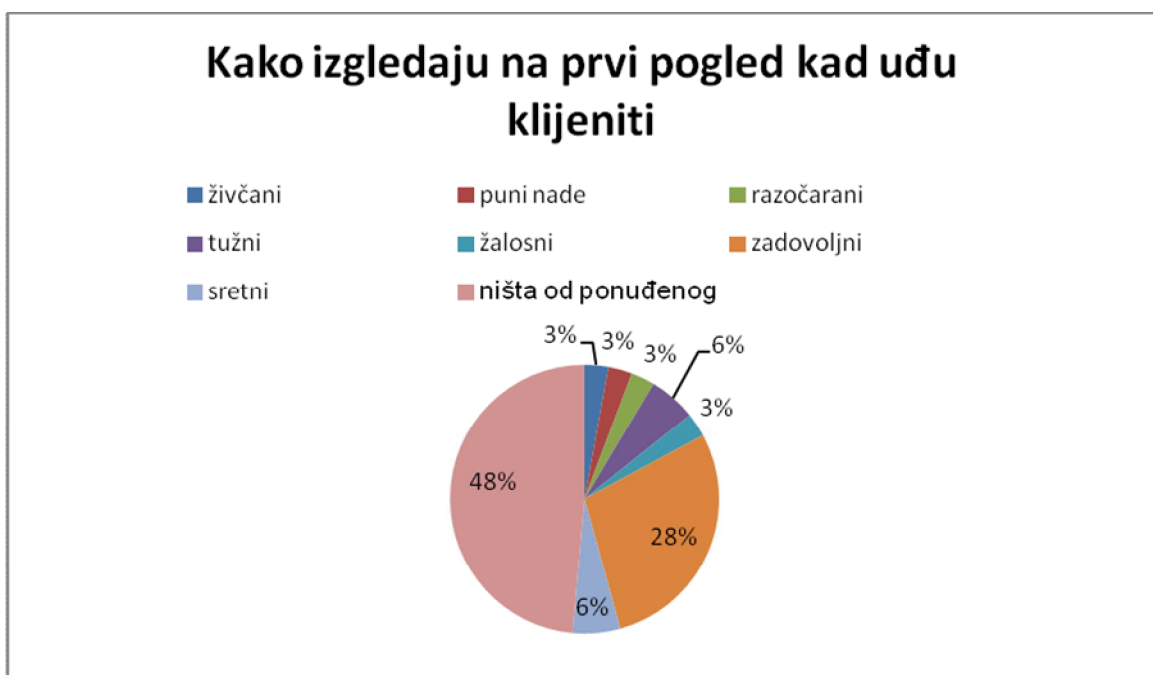
5.4. Koliko osoba dnevno ulazi uplatiti kladionicu?

Većinom, u svaku kladionicu gdje smo anketirali djelatnike, listić u se uplatiti preko 50 osoba. Petnaest djelatnika je reklo da u njihovu kladionicu u se izmeću 10 i 50 osoba, a samo jedan da u se do 10 osoba.



5.5. Kako djelatnicima u sportskim kladionicama izgledaju oni koji dolaze igrati?

Jedna osoba je dodala da izgledaju flivani, druga puni nade, treća razočarani, a od ponušenih odgovora dvije su rekly da im izgledaju tužni, jedan falosni, deset da izgledaju zadovoljni, dvije sretni i 17 je zaokružilo odgovor pod šećerom od ponušenog.



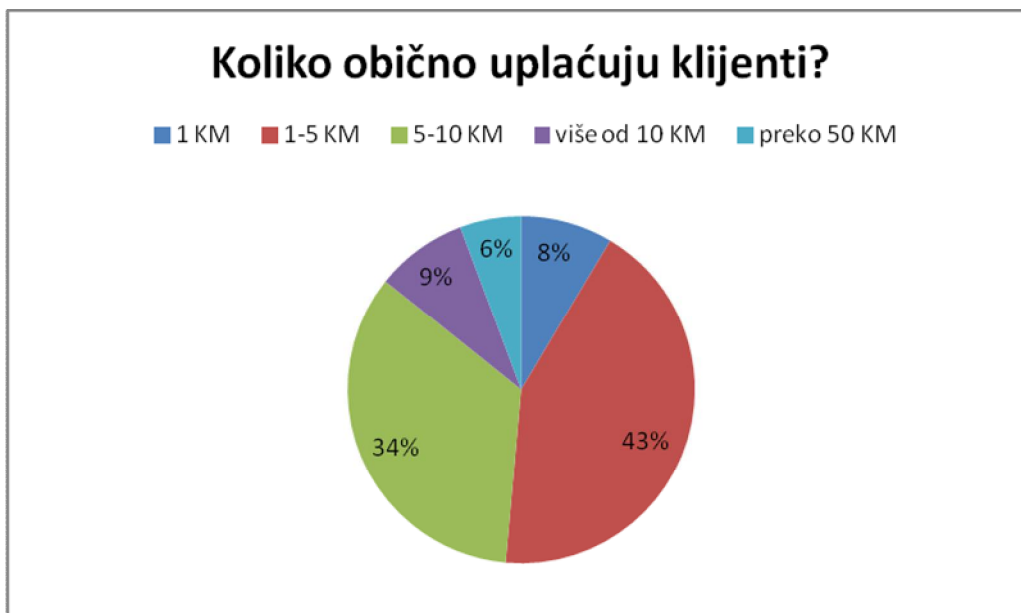
5.6. Kako izgledaju kad izlaze iz sportske kladionice?

Jedan je osoba odgovorila da oni koji igraju sportske kladionice kad izlaze izgledaju tufni, jedna kako su flalosni, jedna je dodala svoj odgovor razočarani, 13 kako su zadovoljni, dvije su rekle da su im sretni, a 17 ništa od ponuđenog!



5.7. Koliko obično uplaćuju klijenti?

Najveći broj, njih 15, je reklo kako klijenti uplaćuju između 1 i 5 KM, 12 ih je reklo da uplaćuju od 5 do 10 KM, po troje 1 i više od 10 KM, a dvoje da uplaćuju više od 50 KM!



5.8. Što misle djelatnici zašto dolaze uplativati u sportske kladionice?

Djelatnici su mogli okružiti a. zabava, b. nadaju se dobitku, c. svi igraju pa i oni, d. ništa od ponuđenog i dodati svoje mišljenje. Jedna osoba je dopisala da igraju zbog ovisnosti, a jedna zbog toga što su nezadovoljni životom, dvije su okružile da je razlog pod c. što svi igraju, a 31 jedan je rekla da je razlog što se nadaju dobitku.



6. Anketa na Studiju novinarstva Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru

Anketirano je 85 studenata s prve (61) i pete (24) godine Studija novinarstva Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Anketa je obavljena u prostorijama Filozofskog fakulteta 9. listopada 2012. Postavljeno je osam pitanja, prva tri se odnose na spol, dob i stručnu spremu.

6.1. Spol

Od 85 anketiranih studenata u uzorku imamo 53 studentice (ženske osobe - 62,35%) i 32 studenta (muške osobe - 37,64%).

6.2. Dob

Budući da su anketu popunjavali studenti prve i pete godine studija, iz uzorka imamo jasno definirane dvije dobne skupine. Anketom je obuhvaćeno 48 osoba (56,47%) između 18 i 20 godina, te 37 osoba (43,52%) između 20 i 30 godina.

6.3. Stručna sprema anketiranih

Kako se radi o specifičnoj skupini anketiranih osoba (studentima početne i završne godine Studija novinarstva), podaci o stručnoj spreml daju nam slijedeću sliku: 56 osoba (65,88%)

posjeduje srednju stručnu spremu, te 29 anketiranih (34,11%) ima završen prvi stupanj fakulteta (dodiplomski).

6.4. Koje igre na sreću igrate?

Ponuđena je klasifikacija po Zakonu igara na sreću Republike Hrvatske:

- a. lutrijske igre igra troje ispitanika (3,52%)
- b. igre u kasinima igra troje ispitanika (3,52%)
- c. igre klađenja/sportske kladionice koristi 24 ispitanika (28,23%)
- d. igre na sreću na automatima koristi jedan ispitanik (1,17%)
- e. 54 ispitanika (63,52%) ne koriste ništa od navedenog

Razlog tolikom velikom broju jest što je anketa obuhvatila veliki postotak studentica. A studentice (ženske osobe) znatno manje igraju igre na sreću nego studenti (muške osobe)

6.5. Koliko puta tjedno ulazite u kladionicu?

Četiri ponuđena odgovora o tjednoj posjeti kladionicama: a. jednom tjedno, b. dva puta tjedno, c. svaki dan i d. ništa od toga. U skladu s prijašnjim odgovorima 57 anketiranih (67,05%) odgovorilo je da nikada ne ulazi u kladionicu, 13 ispitanika (15,29%) kladionicu posjećuje dva puta tjedno, svaki dan 9 ispitanika (10,58%), jednom tjedno 6 ispitanika (7,05%).

6.6. Kladite li se online?

Kao i kod prethodne ankete, mali broj ispitanika samo njih četvero kladi se online, dok 31 ispitanika koji su se izjasnili da igraju igre na sreću ne koristi ovaj oblik klađenja.

6.7. Koliko obično ulažete tjedno?

Ponuđene mogućnosti a. 1 KM, b. od 1 do 5 KM, c. od 5 do 10 KM, d. više od 10 KM i e. ništa od ponuđenog. Minimalni ulog od jedne marke ulaže 5 ispitanika (5,88%), od 1 do 5 KM ulaže 11 ispitanika (12,94%), od 5 do 10 KM četiri ispitanika (4,70%) , više od 10 KM tjedno 7 ispitanika (8,23%) i ništa od ponuđenog 58 ispitanika (68,23%).

6.8. Razlozi za igru na sreću?

Ponuđene mogućnosti: a. zabava, b. nadam se dobitku c. svi igraju pa i ja i d. ništa od ponuđenog. Zbog zabave igra 19 ispitanika (22,35%), njih 8 (9,41%) izjasnilo se da igra zbog nade u dobitak i 58 ispitanika (68,23%) zaokružilo je ništa od ponuđenog.

7. Korelacija ovisnosti i razvoda brakova

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, u 2011. godini broj razvoda u odnosu na 2010. porastao je za 40,77%.⁴⁴ U svakoj normalnoj državi ovi bi podaci bili alarmantni. Injenica je da je BiH postratno društvo u kojem se godinama zapostavljaju temeljne vrijednosti, društvo u kojem je ljestvica vrijednosti invertirana, društvo koje je iz planirane

⁴⁴ [http://www.bhas.ba/saopstenja/2012/DEM_2011_001_01%20hr.pdf](http://www.bhas.ba/saopštenja/2012/DEM_2011_001_01%20hr.pdf) (13. 10. 2012.)

ekonomije preko traumatičnog ratnog iskustva uletjelo u šdivlji kapitalizam, stoga ne udi ni podatak da temeljna stanica društva - obitelj, odnosno njezina sve manja društveno-intimna vrijednost, ne izazivaju pozornost. Uzroci olakog shvaćanja braka i obiteljske zajednice su višestruki - od globalizacije do relativizacije. Svojevrsna diktatura relativizma dovodi u pitanje sve vrijednosti: šrelativizam se pokazuje kao jedino stajalište koje odgovara današnjem vremenu. Stvara se dakle diktatura relativizma u kojoj se ništa ne priznaje kao konačno i koja za zadnje mjerilo dopušta samo vlastitu osobu i njezine želje.⁴⁵ A globalizacija nam pak nudi lagodne paterne prema kojima razvrgavanje braka i obiteljske zajednice nije ništa, kako na svaku prepreku, razmiricu, konflikt ili razliku treba odgovoriti razdvajanjem te kako se nikakva šteta ne isplati.

Podaci Centra za socijalni rad Mostar, kao 4 najčešći razlog brakorazvodnih parnica, navode ovisnost, to nije u 20% slučajeva, a polovina od toga ide na ovisnosti o klanju.⁴⁶ Čelimo li biti vrlo konkretni, svaki osmi brak. Sam razvod, kao psihološko-socijalno-ekonomska ruptura, ostavlja trajne i višestruke posljedice na sve sudionike tog procesa. Naravno to se to odnosi na djecu.

Centar za mentalno zdravlje Mostar prošle je godine 2005. godine i jedina je ustanova na području Hercegovine koja ima klub za liječenje ovisnosti o klanju. Njihov rad pretpostavlja dijagnostički rad, odnosno psihološke, psihijatrijske i motivacijske razgovore, kako s potencijalnim članovima tako i s njihovim obiteljima. Trenutno je u klubu 12 članova i njihovih obitelji.⁴⁷

Zaključak

U Bosni i Hercegovini su brojne kladionice, posebno sportske. U prosjeku po broju stanovnika ima ih više nego u drugim zemljama, pa čak više nego i u onim od kojih dolaze igre na sreću. Kladionice se, posebno sportske, bez veštih problema otvaraju. I u gradu Mostaru sportske kladionice su brojne. Naftalost veliki broj sportskih kladionica smještene je u uglavnom u blizini kola, čak i osnovnih, i u najprometnijim ulicama. Dvije trećine slučajno anketiranih na mostarskim ulicama uplaćuje sportske kladionice. Razlog njihove igre na sreću je nadanje kao bi mogli dobiti novac. Naftalost, većina ima velik broj onih koji se redovito igraju igre na sreću i tako postaju ovisnici. Zadipljuje kako se žene (studentice) ne zanimaju za ovaj

⁴⁵ http://hrcak.srce.hr/index.php?id_clanak_jezik=13132&show=clanak

⁴⁶ <http://www.rdv.ba/portal/rhythm/news/?id=1240> (10.10.2012)

⁴⁷ Arhiv Franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla br. 108/2012.

vid igre, pa ni kao zabave. Zabrinjavaju e je to –to svaki osami brak koji se raspadne ima uzrok u ovisnosti o kockanju. Fenomen ovisnosti o igranju na sre u i kocki je svaki dan raste i traffi ozbiljna istraflivanja i pristup ovom problemu kako bi se moglo adekvatno pomo i pojedincima i obiteljima koji zatrafle pomo .

Literatura

[http://www.vladars.net/sr-SP-](http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mf/OM/RU/RUIS/Documents/priredivaci/Kladionice.pdf)

[Cyrl/Vlada/Ministarstva/mf/OM/RU/RUIS/Documents/priredivaci/Kladionice.pdf](http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mf/OM/RU/RUIS/Documents/priredivaci/Kladionice.pdf)

Katekizam Katoli ke Crkve, HBK, Glas koncila, Zagreb 1994.

Biblija, KS, zagreb, 2006.

Ku'ran, izdanje [www. rijaset.ba](http://www.rijaset.ba)

Vox populi, Naklada zavod Globus, Zagreb, 1995.

Ivo Andri ; fie ó sabrana djela, Sarajevo, 1986.

www.poslovnih.hr/after5/u-bih-registrirana-cak-1521-kladionica-39860

[http://www.pufbih.ba/images/stories/sreca_docs/ZAKON_O_IGRAMA_NA_SRECU__HR.p](http://www.pufbih.ba/images/stories/sreca_docs/ZAKON_O_IGRAMA_NA_SRECU__HR.pdf)
[df](http://www.pufbih.ba/images/stories/sreca_docs/ZAKON_O_IGRAMA_NA_SRECU__HR.pdf)

www.zakon.hr

<http://www.scribd.com/doc/106352108/Lista-Duznika-20120630>

Arhiv Franjeva kog samostana sv. Petra i Pavla u Mostaru

http://www.bhas.ba/saopstenja/2012/DEM_2011_001_01%20hr.pdf

<http://hrcak.srce.hr/i>

<http://www.rdv.ba/portal/rhythm/news/?id=1240>